

Ірина Щербань, к.п.н.
Наталія Гут, к.ф.н.
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
м.Умань

ШКОЛА ЯК ОСЕРЕДОК РОЗВИТКУ ГРОМАДИ: ДОСВІД США

Історично українська школа завжди була центром місцевої громади. Школа в селі відіграє важливе значення для громади як єдиний, окрім церкви, культурно-просвітницький і духовний центр, має найбільші можливості передавати й примножувати культурну спадщину народу та одночасно готувати ґрунт для соціального оновлення, прищеплюючи здібності та формуючи вміння, необхідні в майбутньому. Особливе місце школи в структурі села зумовлене статусом єдиної (в більшості випадків) освітньої установи та соціального, культурозберігального центру, що обумовлює визнання сільської школи основою функціонування громади. Активно працюючи в соціумі, школа надає соціально-педагогічні послуги різним категоріям сільського населення, ініціює створення сільських співтовариств з метою спільного вирішення найбільш гострих освітніх, соціально-культурних і оздоровчих проблем, які існують сьогодні в селі у великій кількості.

Століттями українська школа виконувала не тільки навчальну функцію, вона активізувала й навчала громаду. Сьогодні в Україні є нагальна потреба відтворити цей досвід, оскільки в багатьох містах, містечках, селах і селищах нашої країни здебільшого школа є єдиним осередком освітнього, культурного й духовного життя громади. Характерною рисою сільської школи має стати простота та пристосованість до інтересів громади та потреб населення, коли аспекти функціонування школи обумовлюються місцевими потребами та місцевою концепцією.

З огляду на зазначене, потребують уваги питання розвитку української *моделі громадськоактивних шкіл*, що дають можливість школі стати відкритим закладом для усіх членів громади. Діяльність громадськоактивних шкіл передбачає участь громади у процесах управління школою, надання ресурсів для забезпечення потреб спільноти, допомогу та безпосередню участь у визначенні потреб громади. Вивчення досвіду діяльності сільської школи США свідчить, що освіта громади навзаєм сприяє розвитку школи, запровадженню нових освітніх технологій і в кінцевому результаті впливає на формування особистісного розвитку учнів.

Ця ідея вже підтримана Фондом Чарльза Стюарта Мотта та Міжнародним фондом “Відродження”. За п’ять років існування програми “Школа як осередок розвитку громади” в Україні було розроблено й реалізовано проекти “Школа як осередок розвитку громади”, “Удосконалення та поширення моделі громадськоактивної школи як осередку розвитку громади”, а також міжнародний проект “Партнерство з оцінки діяльності громадськоактивних шкіл”. Сьогодні мережа

громадськоактивних шкіл в Україні налічує понад 100 загальноосвітніх навчальних закладів. Метою програм є розвиток шкіл, діяльність яких сприяє розвитку взаємовигідного партнерства між школою та громадою; активізації громадян у вирішенні спільних проблем і забезпеченні потреб; реалізації концепцій громадянської освіти та освіти впродовж усього життя.

В рамках взаємодії з громадою вважаємо за доцільне запровадити Центри інформації і ресурсів для батьків (у США – Parental Information and Resource Centers). Центри допомагатимуть у реалізації політики залучення батьків до діяльності школи, посилюватимуть взаємодію батьків, учителів, керівників, адміністраторів та іншого персоналу школи у задоволенні освітніх потреб дітей, надаватимуть технічну підтримку, спрямовану на підвищення показників академічних досягнень учнів.

Цікавою для запозичення є позиція, висвітлена у книзі американських вчених Ч. Барбора (Ch. Barbour) і Н. Барбор (N. Barbour) “Сім’я, школи і громади: партнерство задля освіти дітей”, за якою участь місцевого соціуму в освітньому процесі може здійснюватися шляхом надання школі і сім’ям ресурсів урядових, суспільних, релігійних та інших організацій, що охоплюють всі сфери життя співгромадян та зацікавленні в результативності діяльності школи [1].

Серед *форм співпраці з батьками та громадою* вважаємо за необхідне інтенсифікувати членство батьків у різнопланових шкільних та батьківських асоціаціях, волонтерську діяльність у школі та в позакласній роботі, залучення тьюторів з числа учнів старших класів, студентів, батьків та інших членів громади до навчально-виховного процесу. Така форма взаємодії школи є особливо вагомою для реалізації в умовах сільської місцевості, де, з огляду на об’єктивні соціальні та економічні причини існує проблема нестачі кваліфікованих учительських кадрів.

У плануванні та здійсненні діяльності сільської школи України доцільно врахувати класифікацію видів взаємодії школи і родини, запропоновану Дж. Епштейн у вигляді структури “школа – сім’я” [2] з наступною градацією:

Вид 1. Формування педагогічної культури батьків.

Вид 2. Спілкування.

Вид 3. Волонтерство.

Вид 4. Організація пізнавальної діяльності дітей у домашніх умовах.

Вид 5. Участь батьків в ухваленні рішень.

Вид 6. Співпраця з місцевою громадою.

Таким чином, у реалізації напряму “Школа як осередок розвитку громади” саме школа, з існуючим потенціалом – людськими та технічними ресурсами, – повинна стати ініціатором змін у місцевих громадах, що передбачає зміни в баченні місії школи, де члени громади залучені до процесу управління школою та процесів прийняття рішень, що стосуються розвитку громад, до оцінювання потреб громади та розробки проектів, спрямованих на вирішення місцевих потреб і мобілізацію місцевих ресурсів.

Література

1. Barbour Ch. Families, schools and communities : building partnerships for educating children / Ch. Barbour, N. H. Barbour [2nd ed.]. – Upper Saddle River, NJ : Merrill / Prentice Hall. – 2001. – 391 p.
2. Epstein J. L. More than minutes : teachers' roles in designing homework / J. L. Epstein, F. L. Van Voorhis // Educational Psychologist. – 2001. – № 36 (3). – P. 181–193.